

Anatole France—Kristina :

Glumač naše Ljube Gospé.

(Francoska pripovedka)

Za časa kralja Ludovika je živel v Franciji ubog glumač, rojen v Compiègne.¹ Ime mu je bilo Barnaba. Hodil je iz kraja v kraj in povsod razkazoval moč in gibčnost svojih udov.

Če je bil v kakem mestu semanji dan, je razprostrl na glavnem trgu staro, že vso obrabljeno preprogo. Z dovtipi, ki se jih je bil priučil od zelo starega glumača in ki ni v njih nikdar ničesar izpreminjal, je privabil k sebi najprvo otroke in druga zijala. Nato se je pa kretal in postavljaj, kakor ni bilo naravno, metal cinast krožnik v zrak in ga ročno lovil in ujel na svoj nos. Množica ga je izprva gledala brezbrizno.

Toda, ko je takoj zatem stal na rokah, z nogami v zraku, in metal kvišku šest bakrenih obročev, da so se svetili v solncu, in jih ujel s svojimi nogami; ali, ko je zvil svoje truplo tako, da je imelo skoraj popolno obliko kolesa in se je vrat dotikal nog, pa se je tako sključen igral z dvanajstimi noži — tedaj se je začulo zadovoljno mrmranje v množici, in bakren drobiž je deževal na preprogo.

Kjub temu pa je Barnaba živel zelo uborno, kot večina onih, ki se ubijajo z umetelnostjo.

Služil si je svoj kruh v potu svojega obraza in nosil je večji delež bede, kot je posameznika zadela po krivdi Adama, našega očeta.

Tudi ni mogel delati Barnaba toliko, kot bi bil rad. Kot drevo, da se razcvete in ozeleni, je rabil tudi on solčne toplote in luči dneva, da je zamogel pokazati svojo lepo ročnost. Pozimi pa ni bil drugega kot drevo, ki je oropano listja in skoraj mrtvo. Zmrzla zemlja je bila trda za glumača. In kakor muren, ki govori o njem Marie de France², je trpel tudi on lakoto v tem slabem letnem času. Toda, ker je bilo njegovo srce pohlevno, je nosil potrpežljivo svoje gorje.

Nikoli ni razmišljal o tem, odkod pride bogastvo, niti o tem, odkod neenakost med ljudmi. Trdno je upal, da bo tem lepše življenje na onem svetu, čim slabši in hudobnejši je ta svet, in to upanje ga je držalo kvišku. Nič ni posnemal brezbožnežev, ki so prodajali svoje duše satanu. Nikoli ni preklinjal Boga.

¹ Izgovori: Konpjeju = mesto v severni Franciji.

² Francoska pesnica, ki je živela v 13. stoletju in je pisala basni. V pesmi »Muren in mravlja«, pripoveduje, kako je muren vse poletje pel in plesal, a pozimi je prišel prosit mravljo hrane, da ne umrje lakote. Ta pa ga je zavrnila, naj pleše še sedaj, kakor je plesal poleti.

Bil je blag človek, ki se je bal Boga in bil zelo vdan sveti Devici. Vsakokrat, ko je vstopil v kako cerkev, se je globoko priklonil pred podobo božje Matere in je izmolil tole molitvico:

Matí, čuj nad menoj, dokler ne bo Bogu všeč, da umrjem. In ko bom enkrat mrtev, naj bom deležen nebeškega veselja.

* * *

Nekega večera po deževnem dnevu je šel Barnaba ves žalosten in utrujen po cesti. S seboj je nosil svoje obroče in svoje nože, ki jih je zavil v staro preprogo. Iskal je kakega skednjá, kjer bi lahko prenočil, četudi brez večerje. Pa je zapazil na cesti meniha in ga je spoštljivo pozdravil. Ker sta imela isto pot, sta se začela pogovarjati.

»Tovariš,« je rekel menih, »kako to, da si ves zeleno oblečen? Ali hočeš morda predstavljati norca v kaki čudežni igri?«

»Nikakor ne, moj oče,« je odgovoril Barnaba. »Kakršnega me vidite, tak sem. Ime mi je Barnaba, in sem glumač po poklicu. Gotovo bi bil to najlepši poklic na svetu, ko bi le imel človek vsak dan kaj jesti.«

»Prijatelj Barnaba,« mu dé menih, »pazi, kaj govoriš. Ni lepšega poklica, kot je samostanski poklic. Menih služi Bogu in Devici in svetnikom — redovnikovo življenje je večna hvalnica Bogu.«

Barnaba odgovori:

»Moj oče, priznam, da sem govoril kot bedak. Moj poklic se ne more primerjati z vašim. Gotovo je zaslužno, če plešem, držeč koncem nosa v ravnotežju novec na palici, vendar ni ta zasluga nič v primeri z vašo. Tudi jaz bi rad kot vi, moj oče, pel vsak dan dnevne molitve in zlasti dnevne molitve na čast naši ljubi Gospé, ki sem si ji posvetil s posebno vdanostjo. Prav rad bi se odpovedal svojemu poklicu, četudi sem po njem znan od Soasona do Boveza³ v več kot šestdesetih mestih in vaseh, pa bi se posvetil redovniškemu življenju.«

Meniha je genila glumačeva preprostost, in ker je bil razsoden človek, je spoznal v Barnabu enega onih ljudi, ki so polni dobre volje, in ki o njih velja beseda: Mir ljudem na zemlji! Zato mu je odgovoril:

»Prijatelj Barnaba, pojdi z menoj, in jaz te bom sprejel v samostan, kjer sem prior.«

Tako je Barnaba postal menih. V samostanu, kjer je vstopil, je služil vsak redovnik po svoji volji sveti Devici in vsak je uporabil v njeni službi vso znanost in vso ročnost, ki mu jo je podelil Bog.

Prior je pisal knjige in v njih po naukih školastike opisoval čednosti Matere božje.

Brat Moric je prepisoval z večšo roko te spise na pergamen.

Brat Aleksander je pa risal noter lepe sličice. Tu si videl nebeško Kraljico, kako sedi na Salomonovem prestolu in pri njenih nogah so štirje levi; okoli njene ožarjene glave pa leta sedem golobov, ki značijo

³ Mesti v severni Franciji.

sedem darov svetega Duha: dar strahu božjega, dar pobožnosti, dar učenosti, dar moči, dar sveta, dar umnosti in dar modrosti.

Brat Marbod je pa bil, kakor se je zdelo, eden najnežnejših otrok Marijinih.

Vedno in vedno je klesal iz kamena male sohe tako, da so bile njegove obrvi, njegova brada in lasje vsi beli od prahu, in njegove oči so bile vedno vnete in solzne. Toda bil je še vedno poln moči in veselja v visoki starosti, in očitvidno je nebeška Kraljica posebno varovala starost svojega otroka.

V samostanu so bili pa tudi menihi, ki so sestavljali v latinščini pesmi in himne na čast blaženi devici Mariji, in celo neki Pikardijec⁴ je bil med njimi, ki je opeval v jeziku naroda čudeže naše ljube Gospe.

Ko je videl Barnaba, kako tekmujejo menihi v svetem češčenju in kako lepe uspehe imajo, je tožil nad svojo nevednostjo in preprostostjo.

»O Bog,« je vzdihoval, ko se je sprehajal sam v brezsenčnem samostanskem vrtu, »v resnici sem nesrečen, da ne morem kot moji bratje vredno častiti svete Matere božje, ki sem ji posvetil vsa čuvstva svojega srca. O Bog, o Bog, jaz sem trd in neuk človek, in tvoji službi, sveta Devica, ne morem posvetiti ne obljub, ne učenih spisov, sestavljenih po svetih pravilih, ne lepih slik, ne dovršeno izklesanih soh, ne verzov po stopicah in v rimi. Ničesar nimam, o Bog!«

Tako je vzdihoval in se vdajal žalosti. Nekega večera pa so se menihi med seboj pogovarjali, in tedaj je slišal, kako je eden njih pripovedoval zgodbo o nekem redovniku, ki ni znal moliti drugega kot Ave Marijo. Tega meniha so drugi zaničevali radi njegove nevednosti; toda, ko je umrl, je zletelo iz njegovih ust pet rož, s petimi črkami Marijinega imena, in tako je bila dokazana njegova svetost.

Ko je slišal Barnaba to povest, je še enkrat bolj občudoval dobroto svete Device. Toda zgled o tej blaženi smrti ga ni potolažil, kajti njegovo srce je bilo polno navdušenja, da bi pospeševal čast svete Gospé, ki je v nebesih.

Iskal je zato sredstev, a ni jih mogel najti, in z vsakim dnem je bil bolj žalosten. Nekega jutra pa se je zbudil ves vesel, tekkel v kapelico in ostal tam več kot eno uro. Tudi popoldne se je zopet vrnil tja.

In od tistega trenutka je šel vsak dan v kapelo, ob času, ko je bila prazna, in je ostal tam skoraj ves čas, ki so ga drugi menihi posvetili umetnostim. Nič več ni bil Barnaba žalosten in nič več ni vzdihoval.

To nenavadno vedenje je vzbudilo radovednost menihov. V samostanski družini je nastalo vprašanje, zakaj je brat Barnaba tako pogosto odsoten.

Prior, ki je dolžan, da čuje nad vedenjem svojih redovnikov, je sklenil, da se prepriča, kaj počne Barnaba v svoji samoti. Nekega dne torej, ko je bil ta zopet po svoji navadi zaprt v kapelici, je prišel prior,

⁴ Prebivalec Pikardije = pokrajine na severovzhodu Francije.

spremljan od dveh starejših bratov, in je pogledal skozi špranjo v vratih, kaj se godi v kapelici.

Videli so Barnaba, kako je stal pred oltarjem svete Device z glavo navzdol, z nogami v zraku, in je igral s šestimi bakrenimi obroči in dvanajstimi noži. Na čast Materi božji je izvrševal take umetnosti, ki so ga stale največ truda. Starejša brata pač nista umela, da je posvetil ta preprosti mož na ta način svoje zmožnosti in svoje znanje sveti Devici, in sta začela vpiti, da je to bogokletstvo.

Prior pa je vedel, da ima Barnaba nedolžno dušo; toda mislil je, da je zblaznel. Vsi trije so ga hoteli hitro potegniti iz kapele, a so opazili, kako je sveta Devica sama stopila z oltarja in je obrisala z robom svojega modrega plašča pot, ki je močil čelo njenemu glumaču.

Tedaj je povzdignil prior svoj obraz in rekel:

»Blagor čistim v srcu! Ker bodo Boga gledali.«

«Amen!» so odgovorili bratje in klonili glave.

Leop. Podlogar:

Iz zgodovine kranjskih trgov.

4. Kostel.

(Nadaljevanje.)

Iz davne preteklosti tega kraja naj navedemo nekaj znamenitejših dogodljajev.

V začetku trinajstega stoletja, za časa oglejskega očaka Bertolda (1218—1251), je bila vsa Dolenjska stran od Čušperka preko Ribnice in Kočevja noter do Kolpe v rokah Ortenburžanov. Podelili so jim ta svet oglejski očaki kot svojim vazalom ali zaveznim plemičem. V 14. stoletju je bila komaj polovica te zemlje obdelana, in sicer le zgornji del okoli Dobropolj in Ribnice, vse drugo so pa pokrivali gozdovi.¹ V to neobdelano pokrajino, kar jo je ob Kolpi, so poklicali Ortenburžani slovenske in hrvaške naselnike, višje gori pa so obljudili kraje z nemškimi naselniki. V 13. stoletju sta stala ob Kolpi tudi že ortenburška gradiča: Kostel in Poljane s slovenskimi in hrvaškimi naselbinami.

V verskem oziru so bili ortenburški podložniki zelo zapuščeni. Najstarejša župnija je ona v Ribnici in za njo Stari trg pri Poljanah (1248). Leta 1339. je grof Oton nastavil pri kapelici svetega Jerneja v Kočevju (sredi kočevskega pokopališča) duhovnika. Toda, kaj je bilo to za vedno rastoče naselbine!

Leta 1363., 1. majnika, je dovolil oča Ludovik della Torre (1338—1365) ortenburškemu grofu Otonu, da naj nastavi dušne pastirje v Kočevju,

¹ Letopis Mat. Slov. 1874/75.